

Vědomí a jeho poruchy

(bakalářské a magisterské studium)

**Česková E., Psychiatrická klinika LF MU a FN
Brno**

- **definice**
- **funkce vědomí**
- **hodnocení stavu vědomí**
- **změny vědomí**
- **vědomé a nevědomé psychické pochody**
- **fyziologické změny vědomí**
- **kvantitativní poruchy vědomí**
- **kvalitativní poruchy vědomí**

Vědomí - definice

Vědomí:

- **bdělý stav, v němž si člověk uvědomuje sám sebe, své okolí a své psychické pochody**
- **vědomé pochody jsou vázány na zpracování informací v rozlehlých partiích mozkové kůry, je nutná vzájemná interakce jednotlivých korových a subkorových oblastí**
- **existuje kontinuum od plně vědomé psychické činnosti přes částečně až k plně neuvědomované**

Vědomé a nevědomé psychické pochody

Nevědomé psychické pochody:

- **neuvědomujeme si je, ale mají vliv na naše prožívání a chování**
- **mohou se projevit jako automatismy (řízení auta), ve snech nebo chybných výkonech (přeřeknutí)**
- **za zvláštních okolností (hypnóza, volné asociace, psychoterapií) je možné je převést do vědomí**
- **S. Freud vypracoval teorii nevědomých psychických projevů a ve své psychoanalýze jim přisoudil rozhodující vliv na psychiku člověka**

Vědomé a nevědomé psychické pochody

Psychoanalýza - zakladatel Sigmund Freud

- **S. Freud, nar. 6. 5. 1856 v Příboře na Moravě, od 4 - 82 let žil ve Vídni, zemřel 23. 9. 1939 v Londýně, kam musel emigrovat před nacizmem**

Psychoanalytická léčba

- ✓ **původně překlad nevědomého do vědomého**
- ✓ **další vývoj - psychické obsahy netřídil do systému nevědomí – předvědmí - vědomí, ale do instancí Ono (Id), Já (Ego) a Nadjá (Superego)**
- ✓ **Ono - pudové síly, Nadjá morální normy a ideály, Já zprostředkovatel v konfliktech mezi Ono a Nadjá**

Funkce vědomí

- **bdělost (vigilita) - osciluje v průběhu dne**
- **jasnost (lucidita) - schopnost uvědomění si sebe sama a své psychické stavy**
- **rozsah (kapacita) - míra schopnosti vnímat události kolem sebe**
- **idiognoze - schopnost přiřadit obsah vědomí vlastnímu já (objektivizovat co jsou vlastní psychické projevy)**
- **sebeuvědomování - schopnost zaujímat postoj k vlastnímu chování, jednání a hodnocení vlastní osoby**

Hodnocení stavu vědomí

Nejčastěji pomocí orientovanosti:

- **orientace autopsychická - vlastní osobou**
- **orientace alopsychická - místem, časem, situací**
- **orientace somatopsychická - ve vlastním tělesném schématu**

Změny vědomí

- **Fyziologické (spánek, hypnóza)**
- **Patologické (kvantitativní, kvalitativní)**

Fyziologické změny vědomí

Hypnóza

Charakteristiky hypnózy:

- **zvýšená sugestibilita**
- **raport (selektivní vztah k hypnotizérovi)**
- **zkreslené vnímání a hodnocení skutečnosti**

Podmínky hypnózy:

- **sugestibilita**
- **hypnabilita**

Použití hypnózy:

- **použití v rámci širšího psychoterapeutického přístupu (neurotické a konverzní poruchy)**

Kratochvíl, 1999

Patologické změny vědomí

Kvantitativní:

- ✓ **somnolence**
- ✓ **sopor**
- ✓ **kóma**

Kvalitativní:

- ✓ **delirium**
- ✓ **obnubilace**
- ✓ **porucha idiognoze**

Patologické změny vědomí

Kvantitativní změny vědomí:

- **somnolence –ospalý**
- **sopor - dojem spícího, reaguje na silné podněty**
- **kóma - bezvědomí**
- **kolaps náhle vzniklá, krátkodobá kvantitativní porucha vědomí (příčina - nedokrvení mozku, únava, vyčerpání, psychogenní důvody)**

Hodnocení:

Glasgowská škála kvantitativních poruch vědomí hodnotí:

- ✓ **otevření očí**
- ✓ **slovní kontakt**
- ✓ **motorická odpověď**

Patologické změny vědomí

Kvalitativní změny:

- **projevují se neschopností nemocného integrovat psychické funkce, adekvátně vnímat a hodnotit okolí a svou roli v něm**
- **nemocný bývá dezorientovaný časem, místem, situací a osobou**

Patologické změny vědomí

Kvalitativní poruchy vědomí:

Delirium:

- **náhlý vznik, probíhá bouřlivě, krátce**
- **v popředí zmatený obsah duševní činnosti**
- **nemocný je desorientovaný, nesoustředivý, zvýšeně sugestibilní, myšlení inkoherentní, prchavé bludy, narušena soudnost (nerozezná skutečnost od snových představ, které přecházejí v iluze a halucinace)**
- **na proběhlé delirium je amnézie**

Výskyt:

- ✓ **v důsledku organické příčiny**
- ✓ **abstinenční syndrom**
- ✓ **psychogenní deliria**

Patologické změny vědomí

Kvalitativní změny

Obnubilace (mráкотný stav):

- **charakteristický náhlý počátek a konec (propadá se do něj z jasného vědomí)**
- **plná amnézie**
- **různé formy, překrývání s deliriem (stuporozní vs deliriózní s neklidem, automatické)**
- **Ganserův syndrom - zvláštní forma psychogenně vyvolané obnubilace - nemocný odpovídá absurdně nesprávně (nevědomá simulace)**

Patologické změny vědomí

Kvalitativní změny

Poruchy idiognoze:

- vlastní zážitky a počitky připadají nemocnému jako cizí, nebo se mu zdá cizí okolí
- uvědomuje si, že jde o vlastní prožitek
- depersonalizace - pocit změněného vnímání sebe samého, připadá si odcizený, robotizovaný, jako by na sebe pohlížel z povzdálí)
- derealizace - okolí se jeví neskutečné, vzdálené
- výskyt u psychických poruch, deprivací, jako hypnagogní či vigilagní fenomén